

Arşiv Bilincini Geliştirmek: Kadın Arşivleri, Derleme ve Kullanım Konusundaki Geleneksel Yaklaşımlara Nasıl Meydan Okuyorlar?

Raising the Archival Consciousness: How Women's Archives Challenge Traditional Approaches to Collecting and Use, Or, What's in a Name?

Kären M. Mason

Küratör (emekli) (Iowa Women's Archives, University of Iowa Libraries)

Tanya Zanish-Belcher

Arşiv Direktörü, Özel Koleksiyonlar ve Üniversite Arşivcisi (Wake Forest University, Z. Smith Reynolds Library)

Çeviren / Translated by A. Erol

Çeviri Editörü / Translation Editor Sevda Akyüz

“Kadın koleksiyonlarının arşivcileri, geçmişte yaşanan ihmallerin tekrarlanmasını önlemek amacıyla kadınlara ait belgeleri geniş bir perspektifle ele almalı ve koleksiyon geliştirme süreçlerinde proaktif olmalıdırlar.”

Özet

Bu makale¹, iki kadın arşivi örneği üzerinden arşiv sağlama konusunu inceleyecektir. Bilimde ve Mühendislikte Kadın Arşivleri (Archives of Women in Science and Engineering - Iowa Devlet Üniversitesi) ve Iowa Kadın Arşivleri (Iowa Üniversitesi- Iowa Women's Archives) üzerine kendi deneyimlerini katan yazarlar bu tür çabaların geleneksel derleme yaklaşımlarına nasıl meydan okuduğunu araştırmaktadırlar.

Güney Amerika kökenli kadınlar veya bilim kadınlarına odaklanan sözlü tarih projeleri gibi proaktif derlemeler, geleneksel anlamda bağışçı olmayan insanları çeşitli arşiv koleksiyonlarını inşa etme ve kullanma sürecine katılmaya teşvik ederek tarihsel kayıtlardaki boşlukları doldurmaya yardımcı olurlar.

Abstract

This article examines archival collecting, taking as case studies two women's archives. Drawing on their experiences building the collections of the Archives of Women in Science and Engineering (Iowa State University) and the Iowa Women's Archives (University of Iowa), the authors explore how such efforts challenge traditional ap

1. Karen M. Mason ve Tanya Zanish-Belcher, "Raising the Archival Consciousness: How Women's Archives Challenge Traditional Approaches to Collecting and Use, Or, What's in a Name?," *Library Trends* 56, sy. 2 (2007), 344-358. © 2007 the Board of Trustees of the University of Illinois. Bu makalenin Türkçe çevirisi John Hopkins Üniversitesi izniyle yayımlanmıştır.

proaches to collecting. Proactive collecting, such as oral history projects focused on Latinas or women scientists, helps fill gaps in the historical record by encouraging people who have not traditionally been donors to participate in building and using diverse archival collections.

Giriş

2000 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde sayıları artan kadın arşivleri ve bunların yaratılmasındaki itici güce odaklanan "Kendine Ait Bir Oda: 2000 Yılında Kadın Arşivleri" başlıklı makaleyi birlikte kaleme aldık.² Kadın arşivlerinin, kadınların hayatlarının ve faaliyetlerinin, geleneksel kaynaklarda yeterli düzeyde belgelendirilmediği önermesi temelinde yükseldiklerini ileri sürdük. Ayrıca, kadınlara ait belgelerin korunmaları ve araştırmacılar tarafından erişilebilir hale getirilmeleri konusunda ısrar ederek, bu arşivlerin 1970'lerde koleksiyonların gelişimini tamamen değiştirdiklerini savunduk. Bu ilk arşivler, kadın tarihi gibi başlangıç aşamasındaki bir alana benzer şekilde, kamusal roller üstlenmiş kadınları vurgulayarak Amerikan toplumuna ve tarihine kadınlar tarafından yapılan katkılara odaklanmaktaydılar. Ancak, kadın tarihi alanının kendisi gibi, kadın arşivlerini barındıran merkezler de geçtiğimiz on yıllar boyunca evrildiler ve zaman içinde, daha önceden yeterince belgelenmeyen grupları da içerecek şekilde derleme kapsamalarını genişlettiler. Bugün, geniş bir yelpazedeki kadınları belgelemek ve çeşitlilik içeren koleksiyonlar yaratmak amacıyla kadın arşivleri, tarihleri korunmayan grupların ve öznelerin belgelerini arama ve sağlamaya devam ediyorlar. Kadın koleksiyonları arşivcileri, sıklıkla ana akımın dışında bırakılan toplum kesimlerini yansıtmak ve böylelikle güçsüzleştirilenlere bir ses verebilmek amacıyla proaktif olarak çalışmaktadırlar. Sonuç olarak, kadın arşivleri arşiv sağlama alanlarını değiştirerek Amerika Birleşik Devletleri'nde kültürün ve toplumun dokümantasyonunu geliştirmiştir. Bu makale, temsil edilmede yetersiz kalan grupları belgelendirmek için kadın arşivlerinin kullandıkları yöntem ve teknikleri ve bu şekilde elde edilen koleksiyonların kullanılma şekillerini değerlendirmektedir.

Literatür İncelemesi

1970'lerin başından itibaren, kadın arşivleri alanında kütüphane ve arşiv literatüründe yer yer makalelere rastlanmışsa da kadın koleksiyonlarının kültürel bağlamı ve etkileri üzerine yapılan analizler kadın arşivlerinin kurulmasıyla aynı hızda ilerlememiştir. Çoğunlukla konuyla ilgili yayınlar arşivlerdeki kadın tarihi kaynakla-

rını derlemek ve bunlar hakkında bilgi vermekle yetindiler. Bununla birlikte, özellikle kadınlara ait arşivlerle ilgili makaleleri kadınların tarihsel dokümantasyonunun niteliği üzerine daha geniş bir bilimsel literatür bağlamında incelemek önemlidir. Arşivciler izole bir ortamda çalışmazlar; bilim insanları ve diğer araştırmacılarla etkileşimde bulunurlar ve yeni araştırma alanlarına yanıt verir, bunları teşvik ederler.

Martha Bell'in kadın koleksiyonlarıyla ilgili makalesi, 1959'da College and Research Libraries'de [Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri] yayınlandığında, temel olarak yayınlanmış materyallere odaklanıyor, o tarihte ne kadar az sayıda kadın arşivinin var olduğunu gösteriyordu. 1973 yılına gelindiğinde kadın hareketi, arşivcilik ve tarih alanlarında yeterince etkili oluyordu; öyle ki, *American Archivist* bütün bir sayısını arşivcilik mesleğinde kadınların rolüne ve arşiv derleme, tanımlama süreçlerinin kadınları da kapsayacak şekilde yeniden düşünülmesinin gerekliliği konusuna ayırdı. Arşivci Eva Moseley ve tarihçi Joanna Schneider Zangrando tarafından yazılan makaleler, feminizmin tarih ve arşiv üzerindeki etkisini ele aldılar.³ Moseley'in makalesi, kadın tarihinin bu yeni alanını çevreleyen belirsizliği yansıtıyordu. Kadınların tarihe dahil edilmeleri gerektiğini ve arşivcilerin kadınların belgelerini koruma sorumluluklarının olduğunu, ancak eğer tüm arşivciler kadınları belgelemek konusunda iyi bir iş çıkartırlarsa gelecekte bağımsız kadın arşivlerine ihtiyaç kalmayabileceğini ileri sürdü.⁴ 1970'lerde kurulan ve kadın çalışmaları alanında yayın yapan üç dergi -*Feminist Studies*, *Signs* ve *Frontiers (Feminist Çalışmalar, İşaretler, Sınırlar)*- bu alanın bilimsellik iddialarını sağlamlaştırmaya da katkıda bulundu. Her biri kadın tarihi alanında makalelere yer veriyordu ve *Signs*'de arşivciler veya tarihçiler tarafından yazılan giriş yazılarının eşlik ettiği belgelerin yayınlandığı "Arşivler" başlıklı bir bölüm vardı. Arşivler bölümünde, kadın tarihi için çeşitli, ilginç arşiv kaynaklarının varlığı vurgulanıyordu. 1970'ler ayrıca, ana akım arşivlerdeki kadın koleksiyonları hakkında bir dizi kılavuzun yanı sıra, ülke çapındaki arşivlerde bulunan el yazmalarının kısa tanımlarını içeren bir külliyat olarak

2. Kären M. Mason and Tanya Zanish-Belcher, "A Room of One's Own: Women's Archives in the Year 2000" *Archival Issues* 24 (1999): 37-54.

3. Martha S. Bell, "Special Women's Collections in United States Libraries," *College and Research Libraries* 20 (1959): 235-42; Eva Moseley, "Women in Archives: Documenting the History of Women in America," *American Archivist* 36 (1973): 215-22; Joanna Schneider Zangrando, "Women in Archives: An Historian's View on the Liberation of Clio," *American Archivist* 36 (1973): 203-14.

4. Yıllar içinde, kadın koleksiyonları arşivcilerinin endişeleri, kadın arşivcilerin statüsüne ilişkin meselelerle sıklıkla karıştırılmıştır. Bu nedenle, Amerikan Arşivciler Derneği (SAA- Society of American Archivists), 1990'ların sonunda, Kadın Koleksiyonları Yuvarlak Masası (Women's Collections Roundtable) ile Kadın Arşivciler Yuvarlak Masası'nın (Women Archivists Roundtable) birleştirilmesini önerdi. Ancak ilki özellikle kadın koleksiyonlarıyla çalışan arşivciler için tasarlanmışken, ikincisi arşivlerdeki kadınların statüsüyle ilgili konulara ayrılmış bir yuvarlak masaydı.

Women's History Sources'in (Kadın Tarihi Kaynakları) yayımlanmasına tanıklık etti.⁵ Bu nedenle, 1970'ler, kadın tarihinin gerekliliğini savunma dönemi olarak, bu alandaki çalışmalarını destekleyecek yeterli tarihsel kaynağın gerçekten mevcut olduğunu gösterme zamanıydı.

1980'e gelindiğinde kadın tarihi alanı, sosyal tarihin artan etkisi altında olgunlaşıyor ve değişiyordu. Tarihçiler artık sadece "büyük" kadınlarla -kamusal alanda aktif ve öne çıkan kadınlarla- ilgilenmekle yetinmiyorlardı. Sosyal tarihçiler tarihi "aşağıdan yukarı" yazarak daha önceleri tarihçiler tarafından ihmal edilen veya unutulmuş grupları ön plana çıkardılar. Sosyal tarihin altında yatan felsefe, benzer şekilde kadın tarihinin ve kadın arşivlerinin perspektifini, çalışma şeklini de etkiledi. Eva Moseley arşiv alanında onu takip edenlere kadın tarihindeki değişiklikleri açıkladı ve ana akım arşivcilere kadın belgelerinin nasıl derleneceği konusunda önerilerde bulundu. Dahası, işçi kadınlar gibi gruplar tarafından üretilen kaynakların yetersizliğine dikkat çekti, ancak henüz arşivciler tarihsel kayıtlardaki boşlukları doldurmak amacıyla sözlü tarih gibi yöntemlerle belge sağlayacakları aktivist bir arşivcilik mesleği kavramını benimsemeye hazır değildiler.⁶ *Aktivist arşivci* kavramı onun için (ve çok sayıda başka arşivci için) hâlâ bir şekilde radikal bir fikirdi. Bunun altında yatan çıkarım, *arşivcilerin* değil de *tarihçilerin* sözlü tarih görüşmeleri yapmaları gerektiği idi. Ve gerçekten de arşivlerde yeterli düzeyde kaynak bulamayan kadın tarihçiler sözlü tarih projeleri yürüttüler. En çok bilinen örneklerden biri, Darlene Clark Hine'in "Orta Batı'daki Siyah Kadınlar Projesi"dir. Bu proje, yerel topluluklarındaki kaynakları araştırmaları ve topluluklarının tarihini sözlü tarih görüşmeleri aracılığıyla kaydetmek amacıyla gönüllüler topladı. Moseley'nin kendi kurumu -Schlesinger Kütüphanesi- benzer şekilde siyah Amerikalı kadınlarla görüşmeleri kaydetmek amacıyla bir sözlü tarih projesi yürüttü.⁷

1980'de yayın hayatına başlayan *Feminist Collections* (Feminist Derlemeler) gibi yayınlar basılı ve basılı olmayan kaynaklar hakkında bilgi verirken, arşivciler ve tarihçiler de belli konular veya coğrafi bölgeler hakkındaki kaynaklar üzerine basılı kılavuzlar derlediler.⁸ 1986'ya gelindiğinde bu alan, *Special Collections*'in (Özel Derlemeler) kadın koleksiyonlarına odaklanan bir sayısının çıkmasını sağlayacak yeterli gelişimi göstermişti. Bu yeni kadın koleksiyonlarının doğuşuna sevinmekle beraber, editör Suzanne Hildenbrand (1986) kadın koleksiyonları küratörlerinin, ellerindeki materyallerin çeşitlilik bakımından yetersiz olduğu hakkında giderek artan bir kaygı duyduklarını da dile getirdi. Hildenbrand ayrıca şu uyarıyı yaptı:

"Bugün kadın koleksiyonlarının başarısı, bu başarının kısıtlı ve kırılğan doğasını gölgelememelidir. Hakkında yeterli araştırma koleksiyonu olmayan ve geçmişleri ile bugünleri bu nedenle zarar gören sayısız kadın vardır. Bunlar arasında, ABD'nin Meksika kökenli kadınları, Kanada'nın Fransızca konuşan kadınları, iki ulusun Amerikan yerlisi kadınları, fakirler ve diğerleri sayılabilir."⁹

Hildenbrand, feminizm ile kadın koleksiyonları arasındaki bağın, feminizme olan desteğin azalması durumunda, bu sınırlı koleksiyonları tehdit edebileceğinden endişe duyuyordu. Benzer şekilde kadın tarihçiler, araştırmaların odağının beyaz kadınlar olmasını ve aslında kadınları erkeklerden ayrı olarak incelemeyi de sorguladılar. 1980'lerin sonuna gelindiğinde, alan tamamen kadın tarihine ayrılmış yeni bir dergiyi, 1989'da yayın hayatına başlayan *The Journal of Women's History*'yi (Kadın Tarihi Dergisi), aynı zamanda da kadın tarihine paralel olarak cinsiyet çalışmalarının yükselişini işaret eden *Gender and History* (Toplumsal Cinsiyet ve Tarih) dergisini (bu dergi de yayın hayatına 1989'da başlamıştı) destekleyebiliyordu.

1990'ların arşiv literatürü geçmişin yanı sıra geleceğe de bakıyordu. Anke Voss-Hubbard 1930'larda ve 1940'larda ilk kadın arşivlerinin ortaya çıkışını incelerken, Schlesinger Kütüphanesi tarafından 1995'te düzenlenen bir

5. Andrea Hinding, ed., *Women's History Sources: A Guide to Archives and Manuscript Collections in the United States* (New York: R. R. Bowker Company, 1979). Proje başladığında, mütevazı bir çaba olacağı düşünülüyordu. Rehber dahil edilen kadınlara ait veya kadınlar hakkındaki on binlerce koleksiyon-buzdağının sadece görünen kısmıydı bu- kadın tarihi çalışmasını destekleyecek yeterli kaynağın bulunmadığı yönündeki argümanı etkili bir şekilde çürüttü.

6. Eva Moseley, "Sources for the New Women's History," *American Archivist* 43 (1980): 180-90.

7. Darlene Clark Hine, *The Black Women in the Middle West Project: A Comprehensive Resource Guide* (Indianapolis: Indiana Historical Bureau, 1986); Ruth Edmonds Hill, *The Black Women Oral History Project: From the Arthur and Elizabeth Schlesinger Library on the History of Women in America, Radcliffe College* (Westport, CT: Meckler, 1991). Kimi zaman, bu tür kaynaklar var olsalar da koleksiyonlarda gizliydi, kart kataloglarında veya arama araçlarında tanımlanmamışlardı. Schlesinger Kütüphanesi (The Schlesinger Library) daha geniş koleksiyonlarında gizli kalmış siyah kadınlarla ilgili kaynakları açığa çıkarmak amacıyla elindekileri gözden geçirdi. Susan J. Von Salis, *Revealing Documents: A Guide to African American Manuscript Sources in the Schlesinger Library and the Radcliffe College Archives* (Boston: G. K. Hall, 1993).

8. *Southern Research Report* (Güney Araştırma Raporu) (Faculty Working Group in Southern Studies, 1991) (Güney Araştırmaları Fakülte Çalışma Grubu, 1991) gibi yayınlanmış raporlar, 1990'ların ortalarına kadar arşiv kaynakları hakkındaki bilgiyi yaymak için standart bir pratik oluşturdular. Ancak 1990'ların sonundan itibaren, bu tür basılı kılavuzların zamanı geçmişti, zira arşivciler koleksiyon tanımlarını, arama araçlarını ve konu kılavuzlarını kendi web sitelerine veya ortak çevrimiçi veri bankalarına giderek daha çok koymaya başladılar. SAA *Women's Collections Roundtable*, 1990'larda yönettikleri koleksiyonların bir tanımıyla beraber kadın koleksiyonları arşivcilerinin bir rehberini hazırladı ve bunu defalarca güncelledi; yakın zamana kadar bu rehber çevrimiçi olarak mevcuttu.

9. Suzanne Hildenbrand, ed., *Women's Collections: Libraries, Archives & Consciousness* (New York: The Haworth Press, 1986), 6-7.

konferans teknolojik devrimin arşivler üzerindeki büyüyen etkisini ele alıyordu. Konferansta sunulan makalelerden oluşan bir seçki, *Women, Information, and the Future: Collecting and Sharing Resources Worldwide* (Kadınlar, Bilgi ve Gelecek: Dünya Çapında Kaynak Toplanması ve Paylaşımı) adıyla yayınlandı.¹⁰ Bu, kadınlara ait bilgi kaynakları tartışmasını küresel girişimler ve arşiv dışında kalan kaynakları da kapsayacak şekilde genişletti ve arşivler arasında web aracılığıyla daha yakın bağlantılar kurulması olasılıklarını gündeme getirdi. 1990'larda kadın arşivlerinin hızlı büyümesi, arşivciler bünyesindeki aktivist eğilimi ortaya çıkardı. Aynı zamanda literatür, çeşitlilik bakımından daha zengin koleksiyonlara olan ihtiyacı ve bunların nasıl gerçekleştirilebileceği konusunda derinleşen bir kavrayışı da yansıtmaktadır. Kadın tarihi alanındaki değişimlere bir cevap olarak arşivciler yeterince temsil edilmeyen grupların tarihini derleme çabalarını yoğunlaştırdılar. Kathryn Neal ve Kären Mason arka planları çok farklı olan kadınları temsil eden arşiv koleksiyonlarını inşa etmenin zorlukları üzerine düşüncelerini paylaştılar.¹¹

Tarihsel Kayıtlarda Kimler Eksik?

Geçtiğimiz kırk yıl, kimin tarihe dahil edileceğinin gitgide genişleyen tanımına tanıklık etti. Ancak, sürekli olarak değişen araştırma alanları, koleksiyonlarımızın yetersizliklerini sergileyerek buralarda kimlerin temsil edildiği ve kimlerin edilmediği konusunda sürekli tetikte olmamız gerektiğini bize hatırlatmaktadır.

Eva Moseley'nin yaklaşık otuz yıl önce ileri sürdüğü gibi, ırk ve etnik köken denklemin sadece bir parçası.¹² Beyaz olmayan eğitilmiş kadınların belgelerini sağlamak, herhangi bir ırktan veya etnik kökenden yoksul ve daha az eğitilmiş kadınların belgelerini sağlamaktan daha kolaydır. Eğitilmiş insanlar daha fazla yazılı kayıt yaratmakla kalmıyorlar, aynı zamanda kütüphaneler ve yüksek öğrenim kurumlarıyla daha rahat bir ilişki içindeler ve bu şekilde belgelerini arşiv kurumlarına bağışlamaya daha açıktır. Yakın geçmişte, bilim insanları koleksiyonlarımızdaki çeşitlilik yetersizliğinden bahsettiklerinde, ço-

ğunlukla siyah kadınlar hakkındaki kaynakların eksikliğine gönderme yapıyorlardı. Ancak diğer gruplar aynı kolaylıkla akla gelmedi: Iowa'da kırsal bölgede yaşayan çok sayıda kadın var ama kayıtları arşivlerde çok da yer almıyor. Ev veya hizmet sektörü çalışanları toplumda yaygın ama bunların kayıtları nadir bulunuyor. Araştırmaların ilgi alanları kırsal tarih, Güney Amerika kökenliler hakkındaki çalışmalar ve engelliler hakkındaki çalışmalar gibi yeni alanlara kaydıkça, buna paralel olarak derlemelerimizin kapsamını daha önce tarihin dışında kalmış bu grupları ve diğerlerini içerecek şekilde genişlettik. Artık toplumda yeterince temsil edilmeyen grupların arşivlerdeki temsilinin de yetersiz olduğunu kabul ediyoruz ancak arşiv kayıtlarının şekillenmesinde diğer faktörlerin de etkili olduğunu biliyoruz.

Son olarak, "yeterince temsil edilmeyen" grupları nasıl tanımladığımız içinde bulunduğumuz nesnel duruma bağlıdır. Alanlarında yıldız olmayan iyi eğitilmiş bilim kadınları ana akım arşivlerde tıpkı Güney Amerika kökenli göçmen işçiler, siyah topluluk aktivistleri veya beyaz ev çalışanları gibi yetersiz temsil edilebilirler çünkü hikâyelerine değer verilmemiş ve bu nedenle de bunlar arşiv kurumları tarafından talep edilmemiştir.

Özel konu arşivleri olarak kadın arşivleri, kendi koleksiyon geliştirme politikalarımızı oluşturma yetisine sahiptir. Devlet arşivleri ve diğer kurumsal arşivlerin aksine, kabul edilmesi gerekenleri dikte eden zorunluluklarla kısıtlanmış değiliz. Bunun yerine, geniş bir sağlama alanımız var, bu da bize diğer arşivlerin gözden kaçırdığı insanları ve konuları belgeleme imkânı tanıyor. Ancak, arşiv kayıtlarını çarpıtabilecek önyargılardan da muaf değiliz. Arşivciler genellikle bildikleri şeyleri belgelemeye eğilimlidirler ve arşiv koleksiyonları çoğunlukla küratörlerinin ilgi alanlarını ve kimliklerini yansıtır. Bu, ille de kötü bir şey anlamına gelmez.

Alabama Arşiv ve Tarih Bölümü'nün ikinci yöneticisi Marie Bankhead Owen, çeşitli sebeplerle Alabama eyaletinde hatırı sayılır derecede nüfuzlu idi. Sadece ilk yönetici Thomas M. Owen'in dul eşi değil, aynı zamanda Alabama Senatörü John H. Bankhead'in ve Temsilciler Meclisi Sözcüsü William B. Bankhead'in de kız kardeşiydi. Robert J. Jakeman, bir arşiv binasının inşası için WPA fonu sağlamasına olanak tanıyan bağlantılarını ve bu bağlantıların koleksiyon oluşturma sürecine nasıl yardımcı olduğunu anlatır. Görevi sırasında Arşiv ve Tarih Bölümü, kadınlarla ilgili oldukça çeşitli el yazması materyal biriktirmişti. Ana konular üst sınıftan beyaz kadınlar olsa da, o günlerde bunların kayıtları bile arşiv koleksiyonlarına nadiren dahil ediliyorlardı. Bankhead Owen muhtemelen kendi deneyiminden hareketle kadınların toplumda önemli roller oynadıklarını ve belgelerinin korunmaya değer olduğunu anlamıştı. Bankhead Owen'in çabalarının ve güçlü kişiliğinin sonucu

10. Anke Voss-Hubbard, "No Documents—No History: Mary Ritter Beard and the Early History of Women's Archives," *American Archivist* 58 (Kış 1995): 16–30; Eva Steiner Moseley, ed., *Women, Information, and the Future: Collecting and Sharing Resources Worldwide* (Fort Atkinson, WI: Highsmith Press, 1995); Laura E. Micham, "A Repository of One's Own: An Examination of Activism within the General Field of Archives as Exemplified by Women's Studies Archival," (yayınlanmamış tez, University of North Carolina at Chapel Hill, 1997).
11. Kathryn M. Neal, "Cultivating Diversity: The Donor Connection," *Collection Management*, 27 (2002): 33–42; Kären M. Mason, "Fostering Diversity in Archival Collections: The Iowa Women's Archives," *Collection Management*, 27 (2002): 23–31.
12. Eva S. Moseley, "Sources for the 'New Women's History,'" *American Archivist* 43 (1980): 180–190.

olarak Bölüm, araştırmacıların bugün hâlâ takdir ettikleri zengin koleksiyonlar elde etti.¹³

Kadınların tarihine henüz değer verilmediği bir zaman diliminde, erkek bir bölüm yöneticisinin kadınların belgelerini toplaması pek olası değildi. Buna karşın, günümüzde kadın arşivleri feminist bir taraflılık içinde olabilirler ve bu değerleri paylaşmayan veya bunlara aktif olarak karşı gelen sağ-kanat örgütleri veya yaşam-hakkı grupları gibi oluşumları belgelendirmekte yetersiz kalabilirler. Bu nedenle, arşivciler kendi taraflılıkları konusunda bilinçli ve açık olmalı, koleksiyon geliştirme hakkında aldıkları kararları dikkatli bir şekilde değerlendirmelidirler.

Kadın koleksiyonlarının arşivcileri geçmişte yaşanan ihmallerin tekrarlanmasını önlemek amacıyla kadınlara ait belgeleri geniş bir perspektifle ele almalı ve koleksiyon geliştirme süreçlerinde proaktif olmalıdırlar. Yine de, bir koleksiyonun derleme alanını tanımlamak kadın arşivleri için zorluklar ve fırsatlar meydana getirir. Her bireyin çok yönlü kimlikleri vardır; bu nedenle, belgeleri ve kayıtları coğrafya, eğitim, yerleşim, cinsiyet, din, meslek veya hobi gibi birçok farklı arşiv koleksiyonunun kapsamına girebilir.¹⁴

Iowa Kadın Arşivleri'nin (IWA - The Iowa Women's Archives) coğrafi bir derleme alanı vardır; Iowa eyaletiyle bağlantılı kadınların belgelerini arar. Bilimde ve Mühendislikte Kadın Arşivleri'nin (WISE-Archives of Women in Science and Engineering) koleksiyon geliştirme politikası, nerede yaşadıkları veya çalıştıklarından bağımsız olarak kadınların mesleki kimliklerine odaklanır. Bu da bu arşivlere bağışlanan koleksiyonların kolaylıkla başka yerlere de gidebilecekleri anlamına gelir. Örneğin, Iowada doğan, eyalet dışındaki iki kurumda dereceler elde eden ve üçüncü bir kurumda çalışan lezbiyen bir mühendis, belgelerini IWA veya WISE Arşivleri yerine eğitim aldığı veya çalıştığı üniversitelerden herhangi birine veya Lesbian Herstory Archives'a bağışlamayı tercih edebilir. Özne koleksiyonlarının çakışan yapıda olmalarının bilincindeyiz ve koleksiyonların kendilerine uygun arşiv kurumlarına ulaşmalarını garanti altına almak amacıyla diğer arşivlerle işbirliğini teşvik ediyoruz. Yeterince belgelenmeyen grupların tarihsel kayıtlarını güçlendirmenin yöntemlerinden birisi sözlü tarihtir. Bu, özellikle yazılı kayıtlar oluşturmayan gruplar için hayati önem taşır. Görüşmeler ayrıca, belgeleri arşivler-

de bulunan kişiler hakkında değerli bilgiler ve ek bakış açıları da sağlayabilir.¹⁵

Iowa Kadın Arşivleri, Iowadaki Meksika kökenlilerin tarihini korumak amacıyla Mujeres Latinas Projesi'ni başlattı. Görüşülen kadınlar arasında, Meksika veya Teksas'tan Iowa veya diğer eyaletlere sezonluk çalışmak için giden, "hasadı izleyerek" arabalar veya kamyonetlerle seyahat eden göçmen işçiler vardı. Çoğunlukla bu kadınlar yaşam koşulları nedeniyle kişisel belgeler oluşturamıyor veya saklayamıyorlardı. Çoğunun ilkokul ötesinde eğitimi yoktu. Yazmayı bilenlerin de, tarlalardaki uzun çalışma saatleri veya mutfak işlerinden sonra bunu yapmaya zamanı veya takati kalmıyordu. Iowa'da göçmen işçilerin 20. yüzyıldaki tarihsel kayıtları çoğunlukla, gözlemcilerin bakış açısıyla kaleme alınmış tesadüfi gazete yazıları veya Mason City'deki Göçmen Eylem Programı gibi toplumsal ajansların raporlarıyla sınırlıydı. Birkaç biyografiyi saymazsak, genelde bireysel hayatlar veya deneyimler konusunda kendi perspektiflerinden yapılan belgelendirmelerin sayısı azdı. Oysa sözlü tarih bu kadınlara deneyimlerini kendi sözleri ve sesleriyle aktarma fırsatı verir. Sözlü kayıtlar belgelerin yapamayacakları şekilde duyguları ve karakteri aktarma konusunda ek bir değer taşır. Araştırmacı için bir kaydı dinlemek ve konuşma tarzını -aksanlar, tonlama, duraklamalar, kahkahalar ve ağlamalar- duymak, konuşmacıyla daha yakın bir bağ kurmasına ve onun deneyimini daha iyi anlamasına katkıda bulunabilir.

Camille ve Henry Dreyfus tarafından finanse edilen Bilimde ve Mühendislikte Kadın Arşivleri'nin sözlü tarih projesi, sınıf ve eğitim spektrumunun diğer ucundaki kadınları, özellikle de kimya alanındaki kadınları belgelemeyi amaçlamaktadır. Farklı alanlar ve geçmişlerden yaklaşık 55 kadın kimyagerle görüşmeler gerçekleştirildi. Bu kadınların belge koleksiyonu yapmaları mümkün olsa da deneyimlerini tarihsel olarak önemli görmediklerinden genelde belgelerini arşiv kaynaklarına bağışlamış değiller. Geçmişte yaşamları iyi şekilde belgelenen bilim kadınları istisnayı; örneğin Marie Curie¹⁶ gibi çalışmalarıyla ciddi şekilde öne çıkmayı başaranlar. Araştırma yapan ve öğretim faaliyetinde bulunan kadınların büyük çoğunluğu yıldız olmaktan uzaklar ama tarihçiler için onların deneyimleri de sıradışı bilim insanlarınınki kadar değerli. Temelleri atabilirler, araştırma yürütebilirler veya sonraki kuşakları eğitebilirler. Örneğin, Nellie Naylor, yaklaşık 50 yıl boyunca Iowa Eyalet Üniversitesi'nde yardımcı profesör olarak temel

13. Robert J. Jakeman, "Marie Bankhead Owen and the Alabama Department of Archives and History, 1920-1955," *Provenance* 21 (2003): 36-65.

14. Kimlik temelli arşiv edinim ile ilgili karmaşık konuların tartışması için bkz. Elisabeth Kaplan, "We Are What We Collect, We Collect What We Are: Archives and the Construction of Identity," *American Archivist* 63 (2000): 126-51.

15. Ellen D. Swain, "Oral History in the Archives: Its Documentary Role in the Twenty-first Century," *American Archivist* 66 (2003): 139-58.

16. Marie Curie'nin özel arşivi Fransa'da Milli Kütüphane'nin El Yazmaları Bölümünde (*Salle des manuscrits of the Bibliothèque nationale*) ve Institut Curie Arşivi'nde yer almaktadır.

kimya dersleri verdi. Onun eğitimi sayesinde, öğrencisi Darleane C. Hoffman sanat bölümünde okurken kimya bölümüne geçti; Hoffman, sonunda 1997 yılında Ulusal Bilim Madalyası'nı kazandı. 1998 yılında verdiği bir röportajda belirttiği gibi, "[Naylor] genellikle bahsettiğimiz anlamda bir mentor değildi, çünkü kim olduğumu bildiğini bile sanmıyorum... Önemli olan öğretme tarzıydı".¹⁷ İki kadının hayatı da önemli: Nellie Naylor olmadan Darleane Hoffman kimyager olmayabilirdi. Hoffman'ın sözlü tarih kaydı olmadan da bu hikâyeyi bilemezdik, çünkü bu hikâyeye ne Hoffman'ın ne de Naylor'ın WISE Arşivleri'ndeki özel arşivlerinde yer alıyor.

Sözlü tarihler sadece geçmişi belgelemekle kalmaz; bunları derleme süreci tarihteki rollerinin önemi konusunda kadınları ikna etmeye yardımcı olur. Sözlü tarih kaydı, arşivci ile anlatıcı (görüşme yapılan kişi) arasında etkileşimli bir deneyim ve işbirliği sürecidir. Arşivciler görüşülecek kişileri seçer, arka plan araştırması yürütür, sorular yazar ve görüşmeleri gerçekleştirirler. Görüşmeyi, daha fazla bilgi edinmek istedikleri önemli konulara veya olaylara doğru yönlendirebilirler. Çoğunlukla anlatıcı da zengin ama beklenmedik bilgiler vererek görüşmeyi farklı bir yöne götürebilir. Bir sözlü tarih projesine dahil olmak, görüşme yapılan kadınların kendi hayat hikâyelerinin değerini görmelerine yardımcı olur ve ayrıca herhangi bir topluluğun kendi tarihinin taşıdığı değer konusunda bilinci artırabilir. Anlatıcı için sözlü tarih kesinlikle kişisel bir deneyimdir; kadınlara kendi sesleriyle konuşma ve kendi hayatları üzerinde düşünme olanağı sağlar. Kişinin kendi hayat hikâyesini anlatması eylemi sıklıkla anlatıcı ve görüşmeci arasında bir bağ yaratır. Kimi durumlarda bu, eğer varsa, belgelerin arşive bağışlanmasına yol açar. Diğer durumlarda ise, sözlü tarih çalışmaları başka kaynaklarda var olan koleksiyonları tamamlarlar. Veya görüşme yapılan bazı göçmen işçilerin durumunda olduğu gibi, belirli bir yaşam öyküsünün yegâne kanıtları olabilirler. Arşivler topluluğa ve bireye görüşmenin bir kopyasını sunabilirler. Görüşmeci ve katılımcı arasında çoğunlukla gelişen güven duygusu, topluluk bünyesinde arşivlere ve onları barındıran kurumlara karşı beslenen iyi niyeti güçlendirebilir.

Sözlü tarih projelerimizi çerçeveselendirirken kapsayıcı olmaya çalışıyoruz. Bu nedenle, IWA Mujeres Latinas Projesi'ni topluluk ve aile tarihini korumayı amaçlayan bir proje olarak sunuyor, dolayısıyla odağımız kadınlar olarak kalsa da erkekleri bazı görüşmelere dahil ediyoruz. Benzer şekilde, WISE Arşivleri de bilim kadınla-

rının çalışmalarına ve hayatlarına ek bağlamlar sağlayabilmek amacıyla zaman zaman eşlerle, aile üyeleriyle, meslektaşlarla ve danışmanlarla da görüşmeler gerçekleştirdi. Sözlü tarih, özellikle de aynı olay konusunda çok sayıda insanla görüşme yapılması, perspektiflerin farklılaşmasını da sağlayabilir. Ancak mesele, sadece tarihsel bakımdan önemli bir olaya bireysel katılımdan ibaret değil. Daha önemlisi, bu kişilerdeki deneyimlerin toplum ve kültür konusunda kayda değer öngörüler sağlayabilmesi. Sözlü tarih kadınların hayatlarına, çoklu rollerine ve sorumluluklarına bütünlüklü bir bakış sağlamada özellikle faydalıdır. Görüşmeler sıklıkla kariyerin yanı sıra aile ve ev hayatı konusundaki tartışmaları da içerir. Bir kadının kariyerini, ev ve aile bağlamı olmadan anlamak zor hatta imkânsızdır; aynı şekilde bunun tersi de geçerlidir. Diğer taraftan, kadınların deneyimleri ve perspektifleri diğer kaynaklarda var olmayan öngörüler ve belki de cinsiyete dayanan bir perspektif sunarak, kadınların parçası oldukları kurumlara ışık tutar.

“
Her kadının bir hikâyesi
var - bize sizinkini anlatın
”

İleri Gitmek

Kadın arşivleri, tarihte görünmez kalan grupları belgelemeyi hedeflediklerine göre, potansiyel bağışçılara ulaşmak için çeşitli yöntemler kullanmamız gerekiyor. Geleneksel olarak arşivciler, belgelerini edinmek istedikleri bireyleri veya kuruluşları belirleyip onlarla irtibata geçerek belgelerini talep etmişlerdir. Bu tür talepler, potansiyel bağışçıya arşivin ve hedeflerinin tanıtıldığı bir mektubu ve belgeleriyle ilgilenildiğini tartışmak için bir görüşme önerisini içerebilir. Bu sürecin ardından arşivde bir gezinti yapılabilir veya bağışçının evinde veya iş yerinde bir toplantı düzenlenebilir. Bu yaklaşım öncelikle, belgelerini edinmek istediğiniz belirli bir grubun var olduğunu (aslında, belgelenmesi gereken kişilerin bir listesi) ve bu kişilerin bir şekilde öne çıktıklarını (toplum liderleri, seçilmiş yetkililer, nüfuzlu kişiler, akademisyenler, ünlüler) varsayar. Onlar, kamuoyunun dikkatini çeken ve bu nedenle potansiyel veya arzularan bağışçılar listesine aday olan bir statüye sahiptirler. Ancak bu yaklaşım, sosyal tarih alanında sınırlı olarak uygulanmıştır. Tarihi tam anlamıyla belgelemek istiyorsak, toplumun geniş bir yelpazesine ilgi duymamız gerekir -yalnızca liderlere değil, aynı zamanda aileleri veya toplulukları dışında tanınmayan insanlara da. "Sıradan" insanların hayatlarını nasıl yaşadıklarını ve günlük eylemlerinin çevre dünyayı nasıl etkilediğini ve ondan

17. Darleane C. Hoffman ile sözlü tarih görüşmesi, 1998, Women in Chemistry Oral History Project Interviews, Archives of Women in Science and Engineering (Bilimde ve Mühendislikte Kadın Arşivleri), Iowa State University.

nasıl etkilendiğini belgelemek istiyoruz. Sosyal tarihi korumaya ilgi duyan diğer arşivciler gibi, kadın arşivleri de koleksiyonlarımızın kapsamını, kamusal bir rolü olanların ötesine yaymak için çeşitli teknikler geliştirmiştir. Bu teknikler arasında, faaliyetlerimizi ve hedeflerimizi basılı medyada ve yayın medyasında duyurmak, arşivlerde etkinlikler düzenlemek, çeşitli mekânlarda sunumlar yapmak, topluluk kutlamalarına katılmak, sergiler oluşturmak, ayraçlar ve broşürler gibi basılı materyaller dağıtmak yer almaktadır.

Iowa Kadın Arşivleri'nde potansiyel bağışçılara mektup yazarak koleksiyon talep etmeye yönelik ilk çabalar değişik sonuçlar verdi. Mektuplarımızda farkında olmadan kullandığımız mesleki dil ve çoğu kadının arşivler hakkındaki bilgisinin az veya yok düzeyde olması, hali hazırda Iowa Kadın Arşivleri'nden haberdar değillerse çok azının bu taleplere cevap vermesine neden oldu. Bu tür bir yaklaşım iyi eğitim almış, arşivlerin amacını anlayan ve tarihte kendi yerlerinin farkında olanlarla daha iyi sonuçlar verir. Bu yüzden, WISE Arşivleri'nde daha çok işe yaradı çünkü iletişim kurulan kadınların yüksek eğitilmiş ve mesleki kuruluşlara katılmış olmaları nedeniyle zaten arşivlerden haberdar olma ihtimalleri daha çoktu. Bu yöntem, daha az örgün eğitim almış yoksul, çalışan insanlara ve şu veya bu nedenle toplumun ana akımının dışında kalanlara -kısacası, toplumun çoğunluğunu meydana getirenler- erişmekte ise etkili bir yöntem değildir.

Yıllar içinde Iowa Kadın Arşivleri ve WISE Arşivleri, koleksiyon talep etme yöntemlerini uyarlayıp daha kapsayıcı ve daha az ürkütücü hale getirdiler. IWA, Mujeres Latinas Projesi için kadınları gündelik yaşamlarında -mutfak masası etrafında otururken, verandada ayakta dururken, bir arabaya yaslanırken, bisiklet sürerken- resmeden renkli broşürler hazırladı. Metin mümkün olduğunca kısa tutuldu ve arşivlere aşina olmayan insanlara hitap edebilecek şekilde mesleki dilden arındırıldı. Ayrıca, Iowadaki Meksika kökenli kadınların 1920'lerden ve 1960'lardan kalma fotoğraflarının üzerine "Her kadının bir hikâyesi var - bize sizinkini anlatın" sloganının yerleştirildiği kitap ayraçları hazırladık. Slogan haricindeki yegâne metin, kitap ayraçlarının arkasına basılan iletişim bilgisi ve Mujeres Latinas web sitesinin internet adresiydi. Benzer şekilde siyah kadınların belgelerine olan talebimizi dile getiren kitap ayraçları bastık. Bunlarda bir fotoğraf, siyah kadınların tarihini korumanın önemi hakkında sade bir açıklama, toplanan materyal türlerinin bir listesi ve iletişim bilgisi vardı. Kitap ayraçları özellikle pratiktirler çünkü uygun maliyetle üretilebilirler ve bu nedenle de farklı gruplara kolaylıkla uyarlanabilir, beklenmedik mekânlara girebilir ve geniş bir kitleye ula-

şabilirler.¹⁸ Hedefimiz ilgi alanımızı olabildiğince geniş duyurarak, farklı insanların potansiyel bağışçılar ve görüşme yapabileceğimiz kişiler belirlememize yardımcı olmasını sağlamaktır. Kamu kütüphanelerinde, topluluk merkezlerinde, tarih derneklerinde, konferanslarda ve kadın örgütlerinin toplantılarında yapılan sunumlar da çok etkili oldu. Bu faaliyetler sayesinde bilgiyi arkadaşlarına, ailelerine, tanıdıklarına ve meslektaşlarına yayabilecek geniş bir dinleyici kesimine eriştik. Aslında koleksiyon derlemek için ağızdan ağıza metodu en iyi aracımızdır: Bir kadının bir aile üyesinden veya meslektaşından, bizim onun mektupları veya fotoğraf albümüyle ilgilenebileceğimizi iştmesi, bizim onunla gökten düşer gibi iletişim kurmamızdan çok daha etkili. Günümüzde insanlar, bitmek bilmeyen telefon ve e-posta reklamları ile istenmeyen postalar arasında kalıyor, tanımadıkları kaynaklardan gelen taleplerden şüphe duyuyor ve bu talepleri görmezden gelmeye veya bir kenara atmaya daha yatkın hale geliyorlar.

Özel etkinlikler de bir arşivi ve çalışmalarını tanıtmak için etkili bir yöntem olabilir. WISE Arşivleri bilim kadınları tarafından yapılan konuşmalara, sınıf turlarına, herkese açık davetlere ve Beckman Kimya Tarihi Merkezi ve Kadın Mühendisler Derneği tarafından düzenlenen ulusal sergilere sponsorluk yaptı. Hem IWA hem de WISE, insanların arşivleri gezerek bir arşivin ne olduğunu görmeleri ve arşivin tarihlerini koruma konusundaki ilgisini sergilemek amacıyla çeşitli örgütler için etkinlikler düzenlediler.

2001'de IWA otuzuncu yılını kutlamakta olan Iowa Üniversitesi Meksika Kökenliler-Amerikan Yerlileri Kültür Merkezi için açık bir davete ev sahipliği yaptı. Bu olay, IWA'nın Mujeres Latinas Projesi için altyapıyı hazırlanmasına ve olası bağışçılarla bağlantı kurulmasına yardımcı oldu. Aynı zamanda insanlara, arşivin neleri bir araya getirdiğini, elde ettiği materyallerle neler yaptığını gösterdi ve insanların Iowa'daki Meksika kökenlilerin tarihini derleme ve koruma konusundaki çabamızı öğrenmelerini sağladı. Kadın arşivlerini tanıtmak ve teşvik etmek için gezici sergiler de iyi bir yöntemdir. Pahalı olmayan masaüstü sergiler IWA için büyük nimet oldu çünkü bunlar konuşmalara, konferanslara ve etkinliklere götürülebilir ve belirli gruplara seslenecek şekilde değiştirilebilirler. Örneğin WISE Arşivleri,

18. Iowa'nın Muscatine şehrinde, bağlı olduğu kilisenin sıralarında broşür bulan bir kadın, Iowa Kadın Arşivleri'ni (IWA) aradı. Daha sonra bu kadın, o bölge için önemli bir bağlantı noktası haline geldi. Ayrıca bir sözlü tarih görüşmesi yapmayı kabul etti ve proje için başka Meksika kökenli kadınlarının isimlerini önerdi. Önerilen bu kadınlarla da proje kapsamında görüşmeler yapıldı. Bunun yanı sıra Kuzeybatı Iowa'dan bir kadın, arkadaşları tarafından kendisine ödünç verilen bir kitaptan Mujeres Latinas (Meksika kökenli kadınlar) ayraçlarını bulduktan sonra projeye katılmayı teklif etmek üzere arşiv merkezini aradı.

Iowa eyaletinde bulunan topluluk üniversitelerindeki bir işbirliği projesinin parçası olarak sergilenen kadın diyetisyenler hakkında gezici bir sergi üretti.

Derlemek istediklerimizin duyurusunu yapmak amacıyla örgütlerle beraber çalışmak da büyük yararlar sağladı. WISE Arşivleri bilim kadınlarının, örgütlerinin bültenlerinde çeşitli haberler yayımladı ve üyelerine e-posta yolladı. Bunun iyi bir örneği, arşivin kadın kimyagerlerin ulusal onursal grubu olan Iota Sigma Pi'yle yaptığı işbirliğidir. WISE küratörü Iota Sigma Pi'nin tarihçisiyle yakın işbirliği içinde çalışarak, grubun yüzüncü yıl etkinliğinde ve yerel şubelerinde sunumlar gerçekleştirdi. Karşılık olarak yerel şubeler de WISE'a, Kadın Kimyagerler Sözlü Tarih Projesi için potansiyel görüşmecilerin adlarını verdi. Bu gruplar, aynı meslekteki kadınlar olarak birbirlerini desteklemek üzere organize oldukları için, kadın arşivleri fikrine değer verir ve bu fikri takdir ederler; dolayısıyla bu tür çalışmalara açık olma eğilimindedirler. Arşivlerle kurulan bu derin bağ, bir kadını kendi belgelerini bağışlamaya teşvik edebilir ve ardından bu olumlu deneyimini arkadaşları ve ailesiyle paylaşmasına vesile olabilir.

1995'te Ulusal Sağlık Kurumları'nda (USK-NIH) üst düzey yönetici olan Fann Harding belgelerini WISE Arşivleri'ne bağışladı. Harding 1970'te Kadınlar için USK Örgütü'nün (şimdi Eşit Haklar için Öz Yardım SHER; Self Help for Equal Rights olarak biliniyor) kurucu başkanlığı ve hem Bilim Kadınları Derneği'nin (kuruluşu 1971), hem de Çalışan Kadınlar Örgütleri Federasyonu'nun (kuruluşu 1972) kurucu üyesiydi. 1970'lerin başında Harding USK'ya karşı ilk cinsiyet ayrımcılığı davasını açtı ve 1974'te davayı kazandı.¹⁹ EHÖY'ün 2005'teki kurucu üyeler toplantısından sonra, USK bilim insanları tarafından çok sayıda ek koleksiyon WISE Arşivleri'ne gönderildi. 2006'da Fann Harding, WISE küratörünün bu bilim kadınlarıyla ve Bilim Kadınları Derneği'nin gelecekteki başkanıyla buluşabilmesi amacıyla Washington D. C.'de bir resepsiyon düzenledi. Kadın mühendislerin ve bilim insanlarının çoğunlukla ülke çapında meslektaş ve arkadaş ağları vardır; bunlar WISE Arşivi gibi kadın arşivleriyle bağlantılı olabilirler ve 2. Dünya Savaşı Curtis-Wright Mühendislik Öğrencileri Programı'nın yaptığı gibi, birbirlerini belge bağışlamaya teşvik edebilirler. Bu tür mevcut ağlar, kadın arşivcileri için bağlantılar sağlar ve onların başarısına doğrudan katkıda bulunabilir; bu da genellikle ilk temastan yıllar sonra kişisel belgelerin, organizasyon kayıtlarının veya mali katkıların bağışlanmasıyla sonuçlanır.

Yukarıda tartışılan koleksiyon geliştirme yöntemleri yalnızca kadın arşivlerine özgü değildir; bu yöntemler, arşivlerde yeterince temsil edilmeyen gruplara ulaşmak için arşivciler tarafından çeşitli ortamlarda kullanılmışlardır. Ancak kadın arşivlerinin özel bir sorumluluğu da, geçmişte kadınların tarihsel kayıtlardan dışlanmasını düzeltmek ve gelecekte belirli grupların yokluğuyla çarpıtılmış bir tarihsel kayıt oluşturma hatasından kaçınmak için yenilikçi teknikleri geliştirmek veya iyileştirmektir. Hedefe yönelik koleksiyon oluşturma girişimleri, sözlü tarih projeleri ve geniş bir yelpazedeki kadınları belgelerini ve kayıtlarını arşivlere bağışlamaya teşvik eden halkla ilişkiler stratejileri geleneksel araştırmacıların ötesinde birçok grup için değerli olan koleksiyonları ortaya çıkarmıştır.

Araştırmacılar ve kullanım: Kullanıcılarımız kim?

Kadın arşivleri, geniş bir yelpazede farklı müşteri ve kullanıcıya hizmet vermektedir. Birçok kadın arşivi üniversite veya kolej kampüslerinde bulunduğu için, öğrenciler ve akademisyenler genellikle en büyük müşteri grubunu oluşturur. Ayrıca kadın arşivleri koleksiyonlarının kullanımını sınıf oryantasyonları, turlar ve öğretim üyeleriyle kurulan bağlantılar aracılığıyla teşvik etme fırsatı bulurlar; bu da öğrencilere arşivlerde sınıf ödevleri verilmesi veya başka projeler üretilmesiyle sonuçlanabilir. WISE Arşivleri, kimya ve mühendislik alanlarındaki kadınlar hakkında ulusal sergilere ev sahipliği yapmış ve bu sergiler mezun gruplarını, öğrenci örgütlerini ve hatta geleceğin potansiyel öğrencilerini okuma salonuna çekmiştir.

Bununla birlikte çevrimiçi arama araçları ve web siteleri çok daha geniş bir araştırmacı kitlesinin ilgisini çekiyor; çünkü internete erişimin giderek yaygınlaşması arşiv koleksiyonlarını sıradan insanlar için hayal edilenden çok daha ulaşılır hale getiriyor. Dijital içerik, arşivlerin duvarlarını ortadan kaldırmakla kalmıyor, kullanım kavramının kendisini de genişletiyor. Geçmişte bir üniversite kütüphanesine veya arşivine adım atmayan insanlar, yalnızca Google arama motorunda anahtar kelimeler yazarak ilgilendikleri konulardaki koleksiyonları keşfediyorlar. Atalarını arayan şecere uzmanları, annelerinin pişirdiği bir yemek tarifini arayan kadınlar ve eski arkadaşları veya geniş aile üyeleriyle bağlantı kurmaya çalışan insanlar tüm bunları web sitelerimiz aracılığıyla bulabilmekten büyük mutluluk duyuyorlar. Posta veya telefon yoluyla arşivlerle iletişim kurarak fotokopiler veya taramalar talep ediyorlar; kimileri en sonunda arşivleri ziyaret ediyor. Sonuç olarak şimdi-lerde, daha fazla gündelik araştırmacı, gazeteci, yazar ve diğer profesyoneller arşivleri kullanmaya başladı. Çevrimiçi erişim, arşiv kaynaklarını bulma sürecini demokratikleştiriyor; kadın arşivlerindeki materyaller

19. Fann Harding Özel Arşivi, Archives of Women in Science and Engineering (Bilimde ve Mühendislikte Kadın Arşivleri), Iowa State University.

artık sadece belirli bir grup bilgili akademisyene değil herkese açık. Çevrimiçi arama araçları kadın arşivlerini, tarihçiler ve diğer alanlardan bilim insanları gibi geleksel araştırmacılar için de daha şeffaf hale getiriyor; daha önceleri kadın arşivlerini kendi çalışma alanlarıyla alakasız sayarak bir kenara atanlar da dahil olmak üzere. Bu durum, kadın arşivlerinin kadın tarihini marjinalleştirdiği yönündeki herhangi bir argümanı geçersiz kılıyor. Bundan başka çevrimiçi erişim, ulusal ve uluslararası düzeydeki kadın koleksiyonları hakkında bilgi toplayan bireyler ve kuruluşlar sayesinde makro düzeyde de arttı. Buna örnek olarak Kadın Hareketi için Uluslararası Bilgi Merkezi ve Arşivleri'nin (Hollanda) Dünyayı Haritalama Projesi, Amerikan Arşivciler Derneği Kadın Koleksiyonları Yuvarlak Masa Dizini ve Teksas Üniversitesi-San Antonio'nun Kadın Koleksiyonları Rehberi gösterilebilir. Bu çalışmaların, kullanıcılar için zengin ve değerli kaynaklar oldukları ortaya çıkmıştır.

Ancak kadın arşivleri, geleneksel araştırmacılar ve akademisyenlerin ötesine geçerek daha geniş bir kullanıcı kitlesine ulaşır. Yerel toplulukların içinde ve dışındaki aktivistlerle ve topluluk gruplarıyla bağlantı kurarlar. Iowa Kadın Arşivleri tarafından topluluk grupları için düzenlenen açık davetler sadece koleksiyon geliştirilmesini cesaretlendirme hedefini taşıyor; bu etkinlikler kamuyu arşivler konusunda eğiterek arşivlerin kamu tarafından kullanımını da teşvik ediyorlar. Aynı şekilde, bir grubun kayıtlarını içeren açık davetler ve sergiler, o grubun tarihini ve hafızasını doğrulayıp onurlandırabilir. Iowa Üniversitesinde artık var olmayan iki programın mezunları -Diş Sağlığı ve Kadınlar için Beden Eğitimi Bölümü- toplantıları sırasında, IWAda düzenlenen resepsiyonlara katıldıklarında, kayıtlarının korunuyor olduğu bilgisi onlar için özellikle anlamlıydı. 1973'te kurulan bir kadın sağlığı kolektifinin kurucu üyeleri, kliniğin otuzuncu yıldönümünde IWAda bir araya geldi. Üç vakada da, arşivler sadece grubun tarihini korumakla kalmamış, aynı zamanda kadınların ortak belleklerini hatırlayabilecekleri fiziksel bir mekân da sağlamış oldular. Daha yakın bir dönemde, topluluk aktivistleri yerel tarihi öğrenmek için arşivleri kullandılar, Onur Haftası için yerel LGBT tarihinin bir zaman çizelgesini oluşturmak amacıyla ikinci dalga feminizm hakkındaki IWA koleksiyonlarını incelediler.

Kapsayıcı koleksiyonlar oluşturma amacı güden kadın arşivleri, çeşitli kullanıcıları ağırlamaya özen gösteriyorlar. Bunu başarmak için hem arşivlerde hem de arşiv duvarlarının ötesinde çeşitli eğitim faaliyetlerini aktif olarak teşvik ediyorlar. İl çapında bir okuma etkinliğine ev sahipliği yapmak, Iowa'daki kadınların bilim alanındaki etkisi üzerine Amerika Üniversiteli Kadınlar Derneği'nin bir şubesinde konuşmak ve yakın bir şehirdeki danışmanlık projesine katılan üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden bir gruba Güney Amerika tarihi hakkın-

da sunum yapmak, arşivleri halka daha yakın hale getiren işbirliği çabalarıdır. Böylesi farklı gruplarla beraber çalışarak ortaklıklar yaratıyor ve bağlantılar geliştiriyor, aynı zamanda eğitim misyonumuzu da yerine getiriyoruz. Bu dışı dönük eğitim dürtüsünün bir sonucu ilköğretim²⁰ öğrencileri tarafından koleksiyonlarımızın gitgide artan kullanımında kendini gösteriyor. Arşivcilerin ilköğretim öğrencileri için eğitim toplantıları düzenlemeye istekli olmaları, arşivlerin kapılarını açtı ve düzenli ziyaretçi kitlemiz arasında yer almayan grupları okuma odasına yönlendirdi. Konulara göre oluşturulmuş listelere ve arama araçlarına çevrimiçi erişim, koleksiyonlarımızın uzaktan bağlantı yoluyla ilköğretim seviyesindeki kullanımını kolaylaştırdı; özellikle Tarih Günü projeleri üzerinde çalışan ortaokul ve lise öğrencileri için. Diğer ilköğretim kullanıcıları arasında, Iowa Devlet Üniversitesindeki öğretim görevlileriyle birlikte yaz araştırma projelerinde çalışan ve WISE Arşivleri'nin önceki stajyerlerinin yazılarını model ve esin kaynağı olarak kullanan, stajyer lise öğrencileri de bulunuyor. WISE Arşivleri'nin koleksiyon geliştirme konusundaki bütünsel yaklaşımı -kariyerin yanı sıra aile ve kişisel hayatı da belgelemesi-bilim kadınlarının karşılaştığı ayrımcılığı, özellikle evli olduklarında kariyerlerinin düzensiz yapısını ve tüm bu engellere rağmen neler başardıklarını göstermek bakımından önemli olmuştur. Böylece WISE Arşivleri, lise ve üniversite öğrencilerine başarılı bilim kadınları ve mühendisler gibi rol modellerini gösterirken, aynı zamanda kadınların geleneksel olmayan kariyerleri sürdürürken karşılaştıkları ve hâlâ karşılaşılabilecekleri engeller hakkında uyarıcı hikâyeler de sunuyor.

Birincil kaynaklar hakkında bilgi edinmek için arşivleri ziyaret eden üniversite öğrencileri, tarihle daha kişisel bir bağ kurabiliyorlar. Güney Amerika alanında çalışan bir hazırlık sınıfı Iowa Kadın Arşivleri'ni ziyaret ettiğinde, öğrenciler 1960'larda Iowa'daki göçmen işçilerle ilgili sözlü tarih görüşmelerinden alıntıları ve gazete kupürlerini okudular. Ayrıca yirminci yüzyıl başlarında Meksikalı işçilerin aileleriyle beraber oturdukları yük vagonundan bozma evlerinin fotoğraflarını incelediler. Bu deneyim Meksika kökenli olsun olmasın öğrencileri derinden etkiledi; ders kitaplarının ve okulda öğrendikleri tarihin dışında kalan bir tarihle karşılaşmışlardı.

Sonuç

Kadın arşivleri, kadınların deneyimlerinin değerlendirildiği ve korunduğu fiziksel ve sembolik mekânlardır. Arşivlerimizin isminde "kadın" kelimesinin yer alması önemlidir, hem bağışçılar hem de kullanıcılar için derin

20. Orijinal metinde "K-12" olarak yer alıyor. Bu grup ABD eğitim sisteminde anaokulundan (kindergarten) 12. sınıfa kadar olan tüm seviyeleri kapsıyor. (editörün notu)

bir sembolik anlam taşır. Kadın arşivlerinin varlığı, kurum dışındaki insanlara tarihi belgeler oluşturma ve toplama konusunda bir teşvik olabilir; bu belgelerin korunacağı ve geniş bir kitleye sunulacağı bilgisiyse hareket ederler. Kadınların kadın arşivleri için hissettikleri bağlılık onları kendi başlarına sözlü tarih projeleri yürütmeye ve tamamlanan kayıtları ve transkriptlerini bağışlamaya yönlendirmiştir. Bu duruma iki örnek, Iowa Kadın Sanatçılar Sözlü Tarih Projesi ve Iowa Kadın Polisleri Sözlü Tarih Projesi'dir; her ikisi de Iowa Kadın Arşivleri'ne bağışlanmıştır. Benzer projeler WISE Arşivleri için de yürütülmektedir. Her bir arşivin, misyonuna bağlılık ve kadınların deneyimlerinin unutulmamasını sağlama kararlılığı bireyleri, tarihsel kayıtlara dahil edilmeyen grupları belgelemeye teşvik etmiştir. Bu kişiler için, kadınlara adanmış arşivlerin varlığı hayati önem taşımaktadır.

Kadın koleksiyonlarının arşivcileri, kişinin kendi tarihi hakkında bilgi sahibi olmamasının, herhangi bir grubun kimliği üzerinde önemli etkiler yaratabileceğinin farkındadır.²¹ Kadınların uzun süredir tarihsel kayıtlardan dışlanmış olduğunu göz önünde bulunduran bu arşivciler şimdilerde, tarihleri görmezden gelinmiş grupları aktif olarak belgelemeye çalışıyorlar. Arşivci Mark Greene'in ifade ettiği gibi, "Bizim [arşivciler olarak] işimiz, geçmişi - tarihi ve/veya belleği bir araya getirmek ve yorumlamak için gereken yapı taşlarını ve araçları sağlamaktır."²² Kadın koleksiyonlarının arşivcileri kadınların tarihini koruyor, kadınların kendi belleklerini oluşturmalarına, yeniden şekillendirmelerine ve sahip çıkmalarına yardımcı oluyor.

21. Tartışma için bkz. Joel Wurl, "Ethnicity as Provenance: In Search of Values and Principles for Documenting the Immigrant Experience," *Archival Issues* 29 (2005), 65-76, and Jeannette Allis Bastian, "A Question of Custody: The Colonial Archives of the United States Virgin Islands," *American Archivist* 64 (2001): 96-114.

22. Mark A. Greene, "The Messy Business of Remembering: History, Memory, and Archives," *Archival Issues* 28 (2003/2004): 95-103.